

meret, a kultúra forrásai és szomjas szájjal veti rá magát minderre, mert a haladás, a végtelenbe magasulás csábító italát kínálja feléje. Széchenyi «kímvelt emberfő»-je senkiben sem próbált olyan abszolút értelmű valósággá lenni, mint Brassaiiban. Hosszú és egészséges étellel áldotta meg a sors, optimizmusa megővta minden megtorpanástól, megővta mindattól, ami «századvégi», ami analízis. Életének eredményeit talán már elfelejtettük, specializálódásra hajlamos korunk talán a jóakarató dilettantizmust látja bennük, részletnézésünk csak a polihisztor szinte vígjátéki alakját vetíti e sokféle munka mögé, de bámulattal állunk meg ez előtt a maga egészében csodálatos élet előtt, melynek hajtóereje végtelen hit volt, hit önmagában, az emberben s az ember mindent magába ölelni tudó képességében.

Köszönet jár Boros Györgynek, hogy Brassai Sámuel alakját szorgalmas és megbízható munkájával a magyar közönség lelkébe visszaidézte.

Kerecsényi Dezső.

Andai Ernő : Soha ilyen tavaszt. Ez a regény, mely megnyerte a Pantheon regénypályázatát, egyszerű, de rendkívül harmónikus és megható történet a fiatal szerelemről, a szerelem elmúlásáról és a rezignációról — szintere az, aminek talán még a legtöbb romantikája van az itteni életben : az egyetem, a tabáni utcák és a budai hegyek. Ez a térbeli elhelyezés valahogy az egész regény hangulatát determinálja ; hiszen benne semmi, ami a mai életünkben csunya, rossz értelemben harcos, tülekedő és mélységesen problematikus. A regényíró, mint valami jóságos tündér, felmenti alakjait minden gondtól, ami nem a szív gondja, öröme és keserve. Szívével és csak a szívével éli meg a hős a budai tavaszt és szerelmének lassú összeomlását, az egész könyv a lírai, teljes, belső kétségektől meg nem gyötört szerelem könyve. Talán szűkös egy kicsit ez a világ egy regénynek és épen ezért kissé irreális, de mindenestre jóleső.

Az író remek naivitásában, mely talán legszebb vonása könyvének, maga felemlíti könyvében azokat a műveket, melyek inspirálták : Kellermann fiatalbkkori regényei, az Ingeborg, a Yester und Li és főképp ezeknek az őse, az egész iskola azóta is utólréhetetlen megalapítója, Knut Hamsun Pánja. A Messtert Andainak sem sikerül utólrénie ;

annál kevésbé, mert ami Hamsunnál véres és megdöbbentő valóság, követőinél sokszor megokolatlan modorosság. De az eredetiséget azért megadja Andai könyvének az az édes budai kolorit, színek és hangok a mi világunkból, melyet Hamsunnál hiába keresnénk és amelyek Andai könyvét nagyon kedvessé teszik.

Szerb Antal.

Bártfay Szabó László : A sárvár-felsővidéki gr. Széchenyi-család története. III. kötet. Ebből a díszes kiállítású könyvből megtudjuk, hogy a Széchenyi nemzetség nevének írására családi gyűlésen a «Széchenyi» alakot fogadta el, a leszármazási tábla láttára pedig eltűnődhetünk a családok sorának forgandóságán : 1780 táján kihalófélben voltak a Széchenyiek, ma pedig családjuk legvirágzóbb nemzetségeink közé tartozik. A nemzedékrend tanúsága szerint szoros rokoni kötelékek fűzik a családot az Esterházy, Zichy, Erdődy, Wenckheim, Andrássy, Somssich, Hoyos, Lipthay és Almásy grófi és bárói családokhoz, a közvetlen rokonok közt megtaláljuk az Apponyi, Pallavicini, Teleki, Vánderbilt, Hunyadi családokat és még számos külföldi és hazai családot. Ez a nagyszámú rokonság, melyet természetesen nem soroltunk föl teljesen, mutatja, hogy Széchenyi Ferenc utódai milyen szép számra gyarapodtak. Az előttünk fekvő kötetben öt Széchenyi életéről van szó, ezek : Lajos (1781—1855), Franciska, Baththyány Miklósné (1783—1861), Sz. Zsófia, Zichy Nándorné (1788—1865), Sz. Pál (1789—1871), István (1791—1860).

Már Lajos gr. életében fölvonulnak előttünk a napoleoni háborúk emlékei, fölújulnak a magyar reformkor eseményei. Megismerjük a család vagyoni viszonyait, megismerkedünk magánéletükkel. Lajos gr. második házassága révén közeli összeköttetésbe jut az udvari körökkel, Zsófia főhercegnő főudvarmestere lesz, emiatt sokat tartózkodik Bécsben. Előkelő ismerőseinek és családjának mulattatására színpadot rendeztet be Horpácson és Bécsben, műkedvelő előadásokat rendeznek jeles művészek bevonásával. 1838-ban Liszt Ferenc játszik bécsi szalónjában, 1848-ban január 21-én pedig műkedvelői előadás keretében burgszínházbeli művészekkel és Dénes gróffal együtt megjelenik a grófi család bécsi palotájának színpadán *Ferenc József főherceg mint Fritz Hurlbusch*, Kotze-

bue Wirrarr c. darabjában. Milyen jellemző a bécsi rendőrségre, hogy az uralkodó családdal ilyen benső összeköttetésben álló úrnak, Zsófia főhercegnő főudvarmesterének egyik becsületes alkalmazottját tekintélyes évdíjjal akarják megvesztegetni, hogy rendszeres tudósításokat küldjön a családban folyó beszélgetésekről. Az igaz egyébként, hogy Lajos gróf, bár szerényebb mértékben, de époly adakozó természetű magyarnak mutatkozik múzeummal, Ludoviceummal stb. szemben, mint atya és nagynevű öccse.

A Széchenyi-lányokról rövidebben szól a mű; Pál gróf életénél részletesen ír a bánatos emlékü Meade Karolináról, az egész kötet dereka István életrajza (113—502. l.). Az ő életének eseményei ismertek, még vázlatosan is nehéz volna érinteni a főbb mozzanatokot. Bártfay Szabó gondosan összegyűjtötte a Széchenyivel foglalkozó műveket. Az életrajz keretében összeállította Széchenyi olvasmányainak jegyzékét, különös tekintettel a magyar szépirodalmi olvasmányokra. Számos apróság közül álljon itt Széchenynek egy jellemző megjegyzése. Az országgyűlési ifjúság fáklászenével ünnepli a grótot, az üdvözlő beszéd után a Rákóczi-induló hangjaira Széchenyi leveszi kalapját: «Tiszteljük — úgymond — az utolsó nagy magyart».

Akit a magyar családtörténet, különösen pedig a Széchenyiek története érdekel, az nem nélkülözheti Bártfay Szabó Lászlónak filológushoz illő pontossággal készült művét. —k—

Balla Irma: Vaskuthy Gábor. Budapest, 1927. Pantheon. Balla Irma regénye, mai könyvalakja előtt a «Budapesti Hírlap»-ban jelent meg folytatásokban. Egy nagyot akaró férfi története, akit épen ez a törekvés sodor bűnbe. A háború szenvedéseiben azonban végül is megtisztulva megtalálja boldogságát.

A regény kiemelkedik az átlagos termelésből, mert szerzője nemcsak mulattatni akar: művészi céljai is vannak; azonkívül tehetsége is nagyobb a közepesnél: van érzéke a jellemző apró részletek megfigyelése iránt. Ezekből a megfigyelésekből azonban nem mindig alakul ki határozott egyéniség (különösen a fontosabb női alakoknál nem) meg inkább egy-egy helyzetet, lelki állapotot jellemeznek, nem az embert, a szereplő egyéniségét. Általában a szerző jellemző ereje korlátolt. A mel-

léalakok jobbak, mint a főszereplők, mert a háttérből a szereplők már egy-két jól megfogott vonással is kidomborodnak, de az a baj, hogy a főszereplők is csak egy-két lelki tulajdonságból tevődnek össze. Ezért színtelenek, szürkék.

Lehetséges, hogy az író nő készakarva hagyta meg a félhomály szürkeségében alakjait, hogy ezzel is növelje a regény misztikus alaphangját. Mert a miszticizmus a regény legjellemzőbb tulajdonsága. Leányvári boszorkány, elrejtett kincs, szellemidézés, babonák döntő szerepet kapnak a cselekmény bonyolításában. Ezek a misztikus erők azonban nem tevékenyek, nincs nagy hatalmuk, nem függenek össze, nem csoportosulnak egy-egy erőforrás köré, nem vezetnek az eseményeket, hanem csak akkor szerepelnek, amikor a mese szükségessé teszi őket. Alapjában véve ezek a misztikus erők is olyan színtelenek, mint a regény többi szereplője.

Az író nő az alkotás e nemű hiányait hangulatleírásokkal tölti ki. Ezek valóban szuggesztívak és mély lírai gyökerük van. Egy-egy délután a vendég német báró kastélyában, Vaskuthy Gábor epekedése vagy kétségbeesése, menyasszonyának visszafojtott féltékenysége jól felfogott és kifejezett lelki állapotrajzok, amelyekben érezzük az eleven szív dobogását. Csak az a kár, hogy megmaradnak önálló képnek, nem kapcsolódnak szervesen a szereplőhöz. Az az ember benyomása, hogy nem a hangulatok vannak a szereplőkért, hanem a regény különböző alakjai szinte csak bábuk, akikre ráaggatja a szerző a különböző lelki állapotokat.

Szerkezetileg a regény egy kissé elnyújtott. A szerző hosszasan és sokszor elmondja ugyanazt, hogy átvigye az olvasóba a maga érzéseit, ahelyett, hogy néhány kifejező vonással ragadná meg a leírandó dolog lényegét.

Ezek a kifogások azonban nem jelentik azt, hogy kétségbevonjuk az író nő tehetségét. Mélyről fakadó lírizmusát és sokszor frappáns megfigyeléseit remélhetőleg a gyakorlat nagyobb jellemábrázoló erővel és gazdaságosabb szerkesztő képességgel is ki fogja egészíteni.

Fábián István.

Joseph Delmont: Wilde Tiere im Film. Neunte Auflage. Diech & Co. Stuttgart. 1926. Egy-két év alatt kilenc kiadást ért ez az érdekes könyv.